

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 203
van **NADIA SMINATE**
datum: 17 december 2014

aan **JO VANDEURZEN**
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Aanpak radicalisering - Jeugdzorg en Welzijn

Radicalisering is een proces waarbij een persoon of een groep in toenemende mate bereid is de consequentie te aanvaarden van de strijd voor een samenleving die niet strookt met onze democratische rechtsorde en waarbij in extreme gevallen ondemocratische middelen worden ingezet. Radicalisme is problematisch als de vrijheid of zelfontplooiing van personen of groepen in de samenleving wordt beperkt of onmogelijk gemaakt vanuit radicale opvattingen en beïnvloedingsdrang. Het wordt ook een maatschappelijk probleem wanneer men zich afzet tegen de democratische rechtsstaat, tegen de universele mensenrechten of tegen democratische verworvenheden en uiteraard wanneer het gepaard gaat met of tot uiting komt in strafrechtelijke feiten.

Vandaag is de problematiek van het moslimradicalisme, met vertrekkende jihadisten als extreem en zichtbaar fenomeen, bijzonder actueel. Als we spreken over moslimradicalisering is het belangrijk te duiden dat het gaat om de processen in hoofde van het individu en niet binnen de islam als instituut.

Een antwoord bieden op deze problematiek is niet evident en vergt proactieve, preventieve en reactieve maatregelen.

1. Welke initiatieven zijn er binnen jeugdzorg inzake preventie en inzake detectie? Wat wordt met deze signalen gedaan? Welke mogelijkheden zijn er in kader van het decreet integrale jeugdhulp, zowel op het vlak van detectie, opvolging enzovoort? Is volgens de minister de oprichting van een toolbox extremisme, bijvoorbeeld met gerichte voorlichting en specialistische trainingen, een zinvolle mogelijkheid?
2. Welke mogelijkheden ziet de minister vanuit het beleidsdomein Welzijn naar de familie en omgeving van radicaliserende jongeren, bijvoorbeeld in kader van opvoedingsondersteuning en gezinsondersteuning? Zijn er goede voorbeelden uit het buitenland die inspiratie kunnen bieden voor het Vlaams beleid, bijvoorbeeld het Duitse Hayatmodel?
3. Op welke manier gebeurt de kennisopbouw en -verspreiding aangaande deze problematiek binnen de sector? Hoe evalueert de minister dat? Wordt in bijkomende initiatieven voorzien?
4. Welke mogelijkheden zijn er binnen het recent overgehevelde jeugdsanctierecht, zowel inzake jihadisme als deradicalisering?

5. Onderwijs en de staatsveiligheid hebben een samenwerkingsprotocol afgesloten omtrent het uitwisselen van gegevens.

Is eenzelfde samenwerkingsprotocol met jeugdbescherming of andere actoren binnen het werkveld Welzijn niet wenselijk? Waarom (niet) en welke stappen zal de minister ter zake ondernemen?

6. In welke mate is er sprake van een gedifferentieerde aanpak ten aanzien van doelgroepen (harde kern, meelopers, potentiële radicaliserende jongeren enzovoort)? Hoe evalueert de minister dat? Is er oog voor het afronden van een traject?
7. Op welke manier kunnen de diensten Herstelgerichte en Constructieve Afhandeling (HCA) een rol spelen?
8. Welke maatregelen worden genomen bij een vermoedelijke uitreis van minderjarigen? Kunnen potentiële vertrekkers onder toezicht worden geplaatst? Gebeurt dat en indien niet, waarom niet?

ANTWOORD

op vraag nr. 203 van 17 december 2014

van **NADIA SMINATE**

1. De integrale jeugdhulp omvat een continuüm van hulpverlening, gaande van het capteren en snel inspelen op hulpvragen op de nulde en de eerste lijn (algemeen welzijnswerk, centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) en Kind en Gezin), over meer specifieke, probleemgebonden hulp in het rechtsreeks toegankelijke aanbod tot ingrijpende niet-rechtsreeks toegankelijke hulp. Daarnaast spelen de gemandateerde voorzieningen een cruciale rol in de opvolging van alle situaties waarin verontrusting in het geding is. Specifiek rond radicalisering hebben we in de loop van 2014 al diverse acties ondernomen, zowel wat het eigen optreden betreft, als wat overleg met belendende partners aangaat. We hebben overleg met diensten met expertise in het kader van polarisering en radicalisering om wederzijds te werken aan sensibilisering en kennisvermeerdering rond de problematiek. Het gaat dan zowel over federale diensten (vb. OCAD, Orgaan voor de Coördinatie en de Analyse van de Dreiging), als over de lokale deradicaliseringsambtenaren, middenveldorganisaties en andere beleidsdomeinen binnen de Vlaamse overheid (Inburgering en Integratie, Onderwijs, ...). We hebben ook een overleg georganiseerd met de deradicaliseringsambtenaren van verschillende steden, waarbij we hen telkens hebben samengebracht met vertegenwoordigers van de jeugdhulp in hun regio. Daarnaast is binnen ons eigen beleidsdomein een afstemmingsoverleg gestart met en tussen de verschillende agentschappen. Deze uitwisseling moet mee bijdragen tot het realiseren van de doelstellingen verwoord in mijn beleidsnota:
 - kennisvermeerdering inzake radicalisering
 - verkenning van de mogelijkheden van de jeugdhulp inzake geradicaliseerde jongeren
 - contacten met relevante federale, Vlaamse en lokale actoren.Een toolbox is een instrument dat in deze context zeker zijn plaats kan hebben. Daarnaast participeert het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin in het Vlaams Platform Radicalisering waar alle acties die binnen de jeugdhulp worden ondernomen verder uitgewerkt en gesynthetiseerd worden in een actieplan.
2. Ouders hebben, uiteraard, een belangrijke rol bij het opvoeden van kinderen en jongeren. Ondersteuning van ouders door een gezinsbeleid en door de organisatie van gezins- en opvoedingsondersteuning is dan ook zeer belangrijk. Het ondersteunen van ouders is één van de speerpunten in de aanpak vanuit de jeugdhulp inzake radicalisering. Dit wil zeggen dat ouders/familie die verontrust zijn/is over radicaliserend gedrag bij hun kinderen in eerste instantie terecht kunnen in het preventieve aanbod van de Huizen van het Kind.
3. We bevestigen het belang aan kennisverruiming en -deling. Dat geldt overigens niet alleen voor expertise inzake radicalisering, maar ook meer algemeen stellen we vast dat de vertrouwdsheid met (culturele) diversiteit en (het werken met) deze doelgroep binnen de reguliere voorzieningen (hulpverlening, crisisopvang, onderwijs, jeugd,...) beperkt is. Een en ander betekent dat de kennis over en vertrouwdsheid met radicalisering best wordt ingebed in een ruimer aanbod inzake interculturalisering. Radicalisering is immers vaak een uiting van een bredere problematiek. Daarom willen we, voortbouwend op de resultaten van een recent afgelopen project "cultuurgevoelige jeugdhulp", onderzoeken hoe we voorzieningen via een helpdesk kunnen ondersteunen in hun optreden.

4. In het nieuwe decreet jeugd(sanctie)recht willen we vorm geven aan een gedifferentieerd en multidimensioneel aanbod van duidelijke en constructieve (maatschappelijke) reacties op delicten, met aandacht voor herstel van de schade. De diensten voor herstelgerichte afhandeling kunnen, in samenwerking met de betrokken federale en lokale diensten, de jeugdhulpvoorzieningen, Ondersteuningsteams Allochtonen en de centra voor buitenlandse niet-begeleide minderjarigen, een flexibel en innovatief aanbod uitwerken rond deze thema's.
5. We kennen het samenwerkingsprotocol. Op niveau van het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin worden tevens gerichte initiatieven genomen inzake informatiedeling.
6. Elke minderjarige krijgt een aanpak op maat waarbij de hulpvraag het uitgangspunt is voor de inschatting van het meest aangewezen hulpverlenend traject. Dit laat toe accuraat in te spelen op individuele behoeften, meer dan een doelgroepenbeleid dat toelaat. Wel kunnen gericht en afgestemd specifieke richtlijnen voor het omgaan met de diverse verschijningsvormen die radicalisering kan aannemen op de diverse niveaus van de hulpverlening worden voorzien.
7. De herwerkte erkennings- en financieringsmodaliteiten van HCA-diensten, zoals legistiek verankerd in het besluit van de Vlaamse Regering van 14 februari 2014, maken het mogelijk dat deze diensten een deel van hun middelen flexibel en innovatief aanwenden in situaties die niet noodzakelijk aan een als misdrijf gecatalogeerde situatie gelieerd worden. Zo voert Vzw Elegast-Potgieter, erkend als HCA-dienst, in dit verband het project SLIM-R uit, gericht op vroegpreventie van radicaliserende jongeren.
8. De jeugdhulpverlening zelf kan geen dwang uitoefenen op een minderjarige. Ze berust op instemming van en medewerking door de minderjarige. De enige instantie die dwingende maatregelen kan opleggen ten aanzien van minderjarigen, is de jeugdrechter. Toezicht kan wel worden geïnstalleerd in het kader van het optreden van een gemandateerde voorziening, het Ondersteuningscentrum Centrum Jeugdzorg in het kader van verontrusting. Wanneer dwang aan de orde is, stuurt een gemandateerde voorziening het dossier door naar het openbaar ministerie. Vervolgens maakt het openbaar ministerie een inschatting of de jeugdrechter moet gevat worden of niet. De inschatting of een jeugdrechter gevat wordt, ligt altijd bij het openbaar ministerie. En vervolgens is het aan de jeugdrechter om te beslissen of hij een maatregel oplegt of niet. De jeugdrechter beschikt over een aantal mogelijkheden die er niet zijn in de vrijwillige jeugdhulp. Hij kan vb. plaatsen in gesloten federaal centrum of een gemeenschapsinstelling. Dit is een optie voor potentiële vertrekkers. Er zijn ook een paar situaties geweest waar de jeugdrechter besliste om geradicaliseerde jongeren te plaatsen in de gemeenschapsinstellingen. Er is in deze context voor de gemeenschapsinstellingen een dienstorder opgemaakt met werkafspraken over hoe om te gaan met deze jongeren. De nota gaat in op beeldvorming en risicotaxatie en geeft richtlijnen voor de dagelijkse werking in de leefgroep, voor het omgaan met rekruterend gedrag, voor contacten buiten de leefgroep en crisismanagement.